

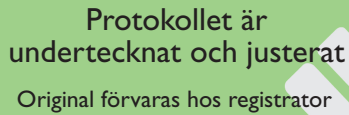
Närvarande: Herman Sundqvist

Generaldirektör,
beslutande
Skogspolitisk strateg
Handläggare,
föredragande

Justeras

Erik Sollander
Christer Kalén

Herman Sundqvist

Protokollet är
undertecknat och justerat
Original förvaras hos registrator

§ 1 Viltskadepolicy

Beslutas att Viltskadepolicy, version 2.0, ska tillämpas fr.o.m. den 18 oktober 2018.

Det innebär version 1.0, Fastställelse av policy och ståndpunkter samt strategi för Skogsstyrelsens arbete mot viltskador på skog, protokoll 49/2008 samtidigt upphävs.

Sedan den gamla policyn antogs har Sverige fått en ny älgförvaltning vilket också har inneburit att Skogsbruket och flera län har antagit kvantitativa mål för älgförvaltningen. Detta är ett par anledningar till att policyn nu reviderats. Det har dessutom funnits anledning att gå igenom ståndpunkterna för en allmän översyn och några tillägg.

Vid protokollet

Christer Kalén

Bilaga

Viltskadepolicy

Kopia till

Chefsportalen
Christer Kalén
Formaliagranskare
Verksamhetssystemet

Viltskadepolicy

Process	Policyn ingår i process Ledning och styrning
Processägare	Avdelningschefen för skogsavdelningen
Processansvarig	Chefen för skogsenheten
Syfte	Tydliggöra Skogsstyrelsens syn på viltskador. Policyn beskriver Skogsstyrelsens tolkning av rådande skogspolitik med avseende på skog och vilt i balans för att betesskador ska minska till en tolerabel nivå. Policyn ger stöd för en saklig, gemensam och enhetlig hållning. Att minska betesskador är en viktig del i det nationella skogsprogram som regeringen fattat beslut om 2018.
Målgrupp	Skogsstyrelsens personal, men även till intresserade inom skogsbruk och andra inom skogssektorn som arbetar med frågan.
Ansvar	Processansvarig ansvarar för att bevaka, följa upp och vid behov föreslå ändringar i policyn. Respektive chef ansvarar för att policyn tillämpas.
Uppföljning och utveckling	Uppföljning och utveckling av detta styrande dokument ska ske regelbundet i processförvaltningen och signaler på brister i efterlevnaden ska beaktas. Den närmare inriktningen och omfattningen fastställs av processansvarig vid varje tillfälle. Medarbetare som upptäcker fel eller brister i dokumentet ska anmäla det till processförvaltaren.

Viltskadepolicy

Vilda hjorddjur i Sverige, dvs. älg, rådjur, kronhjort och dovhjort, har ett värde bland annat för friluftsliv, jakt och turism. Samtidigt åstadkommer hjorddjuren skador på skog i sin tur orsakar kostnader för markägaren. Även skogens biologiska mångfald påverkas negativt på platser där betetrycket är betydande.

Måltal

För att begränsa skadesituationen till en nivå som är förenlig med skogspolitiken bedömer Skogsstyrelsen följande kvantitativa måltal vara lämpliga¹:

- Högst 5 % (2 % i områden med låg bonitet²) tallstammar har årligen uppkomna³ betesskador orsakade av hjorddjur, se tabell.
- Minst 85 % tallstammar är oskadade av hjorddjur. Målet möjliggör att 7 av 10 föryngrade tallstammar förblir oskadade när inventerad ungskog uppnått 5 meters höjd, se tabell.

Skador på tall indelas i årligt uppkomna skador och oskadade tallstammar. Ståndortens egenskaper påverkar det antal år som ett tallbestånd riskerar att utsättas för betesskador. Nivåerna⁴ för de olika skadeklasserna skiljer sig därför åt beroende på ståndortsindex (SI).

Skadeklass	Andel tall med årligt uppkomna betesskador (>T18)	Andel tall med årligt uppkomna betesskador (= <T18)	Andel oskadade tallstammar
Tolerabel	<=5 %	<=2 %	Minst 85 %
Allvarlig	>5–10 %	>2–5%	Minst 70 %
Svår	>10–20 %	>5–10%	Minst 50 %
Mycket svår	>20 %	>10%	<50 %

- Förekomst av betesskador på gran indikerar en obalans mellan skog och vilt. Skogsstyrelsen betraktar situationen som allvarlig när andelen gran med årligt uppkomna betesskador överskrider 1 %.

¹ Avser ett område inventerat med Älgbetesinventeringen, Äbin och ett medelvärde baserat på upp till de tre senaste inventeringarna. Mer information finns i gällande instruktion för Äbin som kan laddas ner från skogsstyrelsens hemsida (www.skogsstyrelsen.se/abin).

² Gäller medelbonitet för det inventerade området. Med låg bonitet avses T18 eller lägre.

³ Med årligt uppkomna betesskador menas de skador som uppkommit under det senaste året, dvs både från föregående sommar och från den senaste vintern. Gäller alla tallstammar i såväl röjda och öröjda bestånd och som registreras i Äbin.

⁴ I områden där genomsnittligt ståndortsindex ligger nära gränsen T18 kan målnivåerna anpassas till ett värde mellan klasserna, exv. <3% årligt uppkomna skador om den ligger strax under T18 och <4% om det ligger över.

- Trädslag väljs utifrån ståndortsförhållanden. Utpräglade tallmarker föryngras inte med gran. På marker som passar både för tall och gran föryngras minst en fjärdedel med tall.
- I unga bestånd där rönn, asp, sälg eller ek (RASE) naturligt förekommer finns ett tillräckligt stort antal stammar för att uppnå långsiktig målsättning om minst tio vuxna trädindivider per hektar i den äldre skogen. För att detta mål ska uppnås ska det i den oröjda ungsbogen finnas följande inslag av RASE.
  - I områden där andelen mager mark¹ är 40 % eller mer ska det finnas mer än 200 stammar av RASE per hektar varav 5 % med gynnsam status.
  - I områden där andelen mager mark¹ är mindre än 40 % ska det finnas mer än 400 stammar av RASE per hektar varav 10 % med gynnsam status.

Övergripande ställningstaganden

Följande målbilder beskriver ett tillstånd där vilt är i balans med betesresurserna.

Hjortdjurens betestryck försämrar inte förutsättningen för kommande generationer att få god tillgång till värdefull skogsråvara och biologisk mångfald. Markägare har möjlighet att välja för ståndorten lämpliga trädslag utan att riskera orimliga ekonomiska kostnader till följd av ett högt betestryck. Stängsling eller upprepad hjälpplantering ska därmed inte behövas vid föryngring av barrträd, björk eller bok. Barrträd ska i normalfallet inte behöva behandlas med viltskyddsmedel i föryngringsfasen. Användning av främmande trädslag ska inte behövas för att undvika betesskador.

Betesskador och fodersituation är viktiga beslutsunderlag och styrande för förvaltning av hjortdjur. Eftersom hjortdjur uppehåller sig på olika platser under året kan avskjutning behöva göras även i de delar av berörda områden som inte har höga betesskador.

Hjortdjur förvaltas med hänsyn till skogsekosystemet. Det innebär bland annat att landskapets naturligt förekommande trädslag har möjlighet att på lämpliga ståndorter etablera sig och växa upp till vuxna träd. Förvaltningen av hjortdjur visar också hänsyn till områden med höga naturvärden, naturvårdsåtgärder, skyddade områden och medverkar till att arter som gynnas av äldre lövträd eller död lövved har en gynnsam bevarandestatus.

Den hänsyn som tas till viltet och den viltvård som genomförs är förenlig med skogliga produktions- och miljömål. Skogsbruket tar hänsyn till livsbetingelserna för hjortdjur och undviker i rimlig utsträckning skogsskötsel som försämrar dessa livsbetingelser. Markägare, i samarbete med jägare, vidtar på frivillig basis viltvårdande åtgärder för att tillgodose att gynnsamma livsbetingelser för hjortdjur.

Skogliga åtgärder som utförs invid större väg är anpassade för att minska risken för trafikolyckor med vilt. Sådana anpassningar ska vila på vetenskaplig grund eller beprövad erfarenhet.

Skogsstyrelsens medarbetare, skogsbrukets aktörer, skogsägare och de jaktliga organisationerna bibehåller en god kompetens i frågor rörande hjortdjurens påverkan på skogsproduktion och biologisk mångfald. Skogsstyrelsen samarbetar med forskningsinstitutioner för att bidra till att ny kunskap utvecklas och tas tillvara.

Särskilda ställningstaganden

Skogsstyrelsens ställningstagande i vissa konkreta frågeställningar presenteras här i syfte att förmedla vilka utgångspunkter som bedöms vara förenliga med rådande skogspolitik.

1. Skogsstyrelsens medarbetare lämnar i relevanta sammanhang synpunkter på förvaltning av vilt för att medverka till att hänsyn tas till de skogspolitiska målen och balansen mellan skog och vilt. Eventuella överenskommelser som träffats mellan markägare och jakträttshavare utgör inget hinder för Skogsstyrelsen att lämna synpunkter.
2. Överanvändning av gran, särskilt på marker där tall eller andra inhemska trädslag är lämpligare alternativ, behöver upphöra. Överanvändningen i landskapet är negativt ur såväl produktions- som miljöperspektiv. Andra inhemska trädslag än gran gynnar viltfodertillgången. Dels genom att gran i sig inte är ett begärligt foder och genom att mark- och buskskikt missgynnas i den slutna granskogen. Samma som gäller för överanvändning av gran kan även gälla andra trädslag.
3. Ordinarie jakt ska vara utformad på ett sätt som förebygger betesskador. Skydds jakt är en viktig säkerhetsventil i viltförvaltningen för att omhänderta särskilda situationer där enskilda markägare är hårt drabbade av skogsskador från vilt även om målen gällande viltskador uppnåtts för området som helhet.
4. För att möjliggöra en skyndsam och generös hantering av ärenden som rör skydds jakt kan Skogsstyrelsen bistå länsstyrelsen genom att besiktiga betesskador. En sådan besiktning ska dock inte ske rutinmässigt, vilket länsstyrelsen bör upplysas om, utan endast då resultatet har avgörande betydelse för länsstyrelsens beslut i ärendet. Skogsstyrelsen har tillsammans med Naturvårdsverket utarbetat riktlinjer för hantering av skydds jaktens ärenden som berör betesskador orsakade av hjortdjur.
5. Skogsstyrelsen ska verka för att adjungeras till Viltförvaltningsdelegationerna samt beredas möjlighet att yttra sig över älgförvaltningsplaner.

6. I områden med överhängande risk för betesrelaterad plantavgång i nyanlagda barrbestånd bör markägare förebygga viltbete på plantor under de två första åren, företrädesvis via behandling med viltskyddsmedel.
7. Betesskadade bestånd ska inte särbehandlas då skyldigheten att anlägga ny skog enligt skogsvårdslagen föreligger. I skogar där godkänd föryngring uteblivit på grund av upprepade betesskador behöver betetrycket minskas.
8. Avskjutning är den första åtgärd som ska vidtas för att minska oacceptabla betesskador och ska utformas så att den snabbt och effektivt bidrar till att minska skadeproblematiken. Avlysningsjakt kan vara ett effektivt instrument i förvaltningen för att snabbt komma tillrätta med betesskador.
9. Fodertillgång för hjortdjur kan gynnas genom viltvårdande åtgärder. Ett aktivt skogsbruk skapar dock bäst förutsättningar för ett landskap med goda livsbetingelser för vilda hjortdjur. I relation till det foder som genereras i ett ståndortsanpassat skogsbruk bedömer Skogsstyrelsen att övriga foderstimulerande åtgärder som inom skogsbruket är ekonomiskt rimliga ger ett begränsat tillskott.
10. På skogsmark som faller under skogsvårdslagen är jakt och viltvård en del av skogens mångbruk men inte en egen form av markanvändning. Inom ramen för skogsvårdslagen finns utrymme för markägare att anpassa skötseln för att främja hjortdjurens livsbetingelser. Undantag från skogsvårdslagen med hänvisning till jakt och viltvård medges inte så länge marken faller inom skogsvårdslagen.
11. Då aktiva viltvårdsåtgärder utförs på skogsmark skall dessa utformas så att de är förenliga med skogspolitikens miljö- och produktionsmål. Vilda hjortdjur ska inte utfodras för att möjliggöra viltbestånd som överstiger det antal som landskapet kan bära utifrån det foder som växer inom området. Naturlig dödlighet är viktig del av de processer som påverkar hjortdjuren och som medverkar till det man inom biologin kallar ett naturligt urval.
12. Äbin och foderprognoser är skogliga basmetoder som utgör regelmässigt underlag för viltförvaltning inom älgförvaltningsområden.
13. Det finns ett behov av att kartlägga betesskador både för nyanlagda bestånd och äldre bestånd som drabbas av barknag.

Versionshantering

Versions nr	Fastställt datum	Ändring	Ansvarig
1.0	2008-10-04	Fastställd	Christer Kalén
2.0	2018-10-18	Reviderad	Christer Kalén